

GEESTELIJKE ADVIEZEN.

Het Spel.

III.

In ons vorig artikel bleek ons, welke spelen, gerekend naar hun doel, voor een christen contrabande zijn. Onder verdriet viel in dit opzicht alle spel, dat niets bedoelt dan „tijdverdrijf“, waarbij het gaat om gewin; of dat de eierzucht prikkelt.

Natuurlijk is hiermee de grens tusschen het al of niet geoorloofde spel nog volstrekt niet objectief scherp getrokken. Want er zijn spelen waarbij eer en gewin wel niet geheel uitgesloten zijn, maar waarbij ze toch een zóo onbeduidende rol spelen, dat ze slechts weinigen schaden zullen. En in dat geval moet dan, bij de vraag, of men er aan meedoen zal, de subjectieve factor beslissen, of men al of niet gevoelig is voor den zwakken prikkel ten kwade, die er in zulk een spel kan werken.

Als geoorloofd, voorzover het doel betreft, hebben we te beschouwen de spelen, die de strekking hebben geest of lichaam ontspanning te bezorgen, het verstand, de zintuigen of het lichaam te oefenen, of ook, met of zonder verstandelijke of lichamelijke oefening, onschuldig vermaak te verschaffen.

Denk niet, dat het noodig zal zijn, dit met veel woorden te betoogen.

Onze hoop kan nu eenmaal niet altijd gespannen zijn. Alle arbeid, die den naam waard is, verbruikt kracht. En wat verbruikt werd moet door rust weer worden aangevuld. Op inspanning moet altoos weer ontspanning volgen. Wie deze wet vergeet of er zich met geweld aan poogt te onttrekken, misbruikt zijn kracht, en eindigt vroeg of laat met niet meer in staat te zijn, de van God hem opgelegde taak te volbrengen. Hij zondigt. Nu behoort men, omdat alle arbeid min of meer eenzijdig is, d.w.z. slechts de inspanning van de bepaalde vermogens eischt, tot herstel van zijn kracht nog niet altoos alle inspanning te vermijden. Men kan de noodige ontspanning ook vinden door afwisseling van arbeid. Wie b.v. lang achtereen zijn geest heeft moeten inspannen, kan in fysieke inspanning vaak de gewenschte krachtsvernieuwing vinden, en omgekeerd.

Om het nauw verband van ziel en lichaam zal dat echter niet altijd het geval zijn.

Bovendien zal niet ieder daarvoor altoos in de gelegenheid zijn.

Dan is rust geboden.

Doch dan zal die rust in veel gevallen, vooral als men niet in de gelegenheid is, zich door een wandeling in de vrije natuur te verfrischen, het best gezocht worden in een spel, dat enkel gericht is op onschuldig vermaak. Stellig beter dan in absoluut niets-doen. Want ledigheid is des duivels oorkussen.

Wie geen volstrekte rust behoeft, maar zich zeer wel in staat gevoelt tot andere inspanning dan zijn arbeid van hem eischte, vindt dan in 't spel, dat hem de gewenschte afwisseling bezorgt, wat hij noodig heeft.

Den lichamelijke vermoeide dient dan 't best een spel, dat den geest spant, dat tot nadenken dwingt, opmerkzaamheid vordert of op gevatheid berekend is, zooals het dam- en het schaakspel, letter- en woordenspel enz.

Wie ontspanning zoekt van geestesarbeid daarentegen kan lichamelijke inspanning, zooals de sportspelen die geven, goeden dienst bewijzen. En als hij in deze ontspanningen dan eenig systeem weet te brengen, herstelt hij er niet alleen voor een oogenblik het gestoorde evenwicht door, maar heeft hij ook nog dit voordeel, dat hij vermogens, zintuigen en spieren, die in zijn gewonen arbeid niet tot hun recht komen, zodoende oefent en tot meer ontwikkeling brengt.

Bij zulk een gebruik van het spel zondigt men in geen enkel opzicht tegen de groote levenswet. God lief te hebben boven alles; want men bewaart en herstelt er door de kracht tot den dienst des Heeren waarin deze liefde zich belooft moet. En het behoort tot de heilige zelfliefde om 's Heeren wille, die allereerst zelfbewaring is.

Behalve het doel komt echter bij de beoordeling van het spel ook zijn vorm in aanmerking. En we moeten daarom ook daar nog even onze aandacht aan geven.

Er zijn toch spelen die, afgezien van het doel, om hun vorm beslist te veroordeelen zijn.

Daarbij denk ik allereerst aan alle kansspelen, zooals het lotto- en het dobbelspel. Hoe zondig deze spelen, die berusten op de heidensche voorstelling, als zou het lot iets zijn, dat buiten Gods voorzienig bestel omgaat, of die anders met Gods hoog bestel in den eigenlijken zin des woords „een spel drijven“, reeds in zichzelf zondig zijn; en hoe zo bovendien, om het aanwakken van den hartstocht voor den dobbelsteen, één der groote zonden van ons volk, te mijnen zijn, behoeft ik voor onze lezers wel niet meer te bewijzen. Het lot is onder ons heilig.

In de tweede plaats moeten hier genoemd alle spelen die, zooals het kaartspel in zijn meeste vormen schijnt te doen, ook zonder dat het daarbij gaat om geldelijke winst, de hartstochten prikkelen.

En eindelijk noem ik hier nog de spelen, die,

als sommige vormen van sport, een ruwheid of ongezondheid kweeken, die onder christenen niet getild mag worden. In dit opzicht zijn m.i. het voetbal- en het korfbal-spel, hoeveel goeds en aantrekkelijks ze overigens ook hebben, niet zonder bedenking.

Ten slotte wil ik óók nog iets zeggen over de vraag, waarvoor de gezelschapsspelen anders en jongelieden gedurig plaatsen; met betrekking tot de keur, die hier voor den kring, waarmee ze gespeeld zullen worden, moet aangelegd.

Daarover, D.V., in een slotartikeltje.

V.

K. F.

PERS-SCHOUW.

Voor een molen een kerk.

Al is de Dageraad bezig, de menschen van de kerk los te maken (hen temminste, die het al zijn), toch worden jaarlijks nog kerken in Nederland gebouwd. De „N. R. Cl.“ geeft een overzicht van het boekje van dr. Jac. v. Ginneken: „Nederlandsch Katholiek leven“. Daaruit haalt het blad o.m. aan:

dat sinds 1850 de Roomsche bisschoppen regelmatig hier in Nederland ongeveer 10 a 12 nieuwe kerken per jaar bouwden, ongeacht de vergrotingen en restauraties. „En dat geeft“, merkt dr. Van Ginneken met begripvolle voldoening op, „dan ook van lieverlede aan het Nederlandsche landschap zijn typisch cachet. De spreekwoordelijke molensilhouetten verdwijnen, en de Katholieke torens pilsen komen er voor in de plaats.“ „Met groote offers“, aldus de schrijver verder, „brachten wij het zonder eenigen steun van den staat in 1888 tot 496 R.K. scholen met 86.408 kinderen, met halven steun in 1912 tot 929 R.K. scholen met 184.907 kinderen, en met volten steun in 1923 tot 1610 R.K. scholen met 293.509 kinderen. Als kroon op dit werk staat sinds 17 October 1923 de R.K. Universiteit van Nijmegen, „die een nieuwe Karolingische renaissance belooft“.

Een overzicht gevende van het werk der bisschoppen, zegt de schrijver o.m. dat dezen „de massale nationale volksbeweging hebben gedragen, die, toen op zekeren Novemberdag iemand de oproep aan het zwaaie ging, hem die als een brutalen jongen heeft uit de hand gerukt, en met de vaderlandse driekleur een oratie is komen brengen aan Wilhelmina en het Oranjeruys“. „Moet ik hier nog bij vertellen, aldus de schrijver een paar bladzijden verder, „dat alleen dank zij den sterken steun der R.K. parochie-geestelijkheid, de landstorm bloeien kan en de revolutie-reserves paraat blijven?“

Een afzonderlijk hoofdstuk handelt over den arbeid der leken. „Tweede-Kamerleden houden een spreekbeurt over de veelvuldige communie of de bekeering van Nederland. De vrijgestelden van een Vakbond over de heidenmissie en het apostolaat des gebeds. Enschedeese arbeiders stichten eigenlijk het Kruisverbond. Studenten prediken vierkantweg de drankbestrijding als het middel tegen de zonde. Eerste-Kamerleden en universiteitsprofessoren stellen evenveel belang in de Maria-Congregatie als in de Kamerzitting of hun colleges, officieren van justitie en toekomstige ministers stichten een retraitenbuis en regelen, voor de plechtige opening, met hun zwagers zelf de gang uit of dragen uit de keuken de borden aan voor het feestelijk maal. Voorzitters van de hoogste lichamen gaan met een kudde van een huishouden gezamenlijk ter heilige tafel.“

Ongeveer tegelijkertijd schreef het „Handelsblad“ een artikel: Een tijd van overgang, waarin o.m. het volgende gezegd wordt:

Het Protestantisme is thans sinds de dagen van Luther, Zwingli en Calvijn vier eeuwen oud geworden.

Onwillekeurig denkt men terug aan de eenwen toen de „Roomsche-Katholieke Kerk“ haar 400 jaren telde. 't Ware interessant dogmenhistorisch en kerkhistorisch een parallel te trekken om te trachten te verstaan wat is en wat wordt. Zou die generale drang tot nieuwe vormen welke in de geheele Protestantische wereld wordt aangestreeft een geheel nieuwe (en rijpere) levensperiode van het Protestantisme inhouden? Zouden we in een overgangstijd tot een geheel nieuwe aera leven? Zou het Protestantisme uit de velelei gebrokenheid van haar openbaringen tot dusver, zich opmaken om meer katholiek en meer internationaal te worden?

De Protestantische kerken hebben tegenover zich de eveneens sterk in beweging zijnde Roomsche-Katholieke wereld. Daar is 't algemeene kenmerk die beweging allernist herziening.

De Roomsche-Katholieke Kerk is door het instaat der pauselijke onfeilbaarheid het meest conservatieve lichaam dat er in de wereld is of ooit geweest is. Nochtans is er beweging, fel en sterk. Hun kenmerk dezer beweging is: wereldverovering. Het Romantisme, — en dit is principieel en zedelijk en op zichzelf genomen zeer zeker haar goed recht — maakt zich met verdubbelde energie op om het in deze 400 jaren aan het Protestantisme verloren terrein weer terug te winnen. Er ligt nieuwe hoop en nieuwe kracht in de wijze waarop de Roomsche-Katholieke Kerk zich in de laatste tijden werpt op deze taak.

De algemeene drang tot herzieningen in haar eigen kringen, welke de Protestantische Kerken over 't wereldronde beweegt, wordt dus omkeerd en van buiten aangegrepen door de machtige hand van een organisatie die met de majesteit van eeuwenoude doelbewustheid terugloopt en terugroept tot den schoot der heilige moederkerk.

Het zal de vraag zijn wat uit deze gigantische

III. Het empirische (het heet ook paedagogisch relativistisch): het Christendom is het beste profondervindelijk gebleken; Jezus de beste leidman; dat zal voorloopig nog wel zoo blijven, al kan men het ook anders denken.

IV. Historisch-psychologische fixering van het eigen type van elke religie, dus ook van het Christendom, dat in dezen zin nergens zijn gelijke vindt.

V. Dogmatisch-psychologisch: noch God, noch mensch, alleen een Godmensch kan ons helpen. Dit is dus een constructieve weg.

VI. Elk geloof heeft de potentie volstrekt te zijn, dus ook het Christendom.

Van deze methoden worden de eerste drie als onbruikbaar, de drie laatste als bruikbaar maar als niet bevredigend gekenschetst. Bevrediging is hier trouwens niet te bereiken, ondanks alle pogingen tot theoretische oplossing — die wij nooit mogen opgeven — blijft de spanning tusschen de religieuze affirmatie (bevestiging) en de wetenschappelijke ontkenning.

Het „Christendom voor allen“ (d.i. de absoluteheid van het Christendom) kon daarom zijn kracht slechts ontleenen aan de ervaring, welke de Christenheid van God in Jezus Christus heeft. Die ervaring is zoo geweldig, dat zij slechts als een aanraking met den Eeuwige kan worden beschreven. Lees hierover Karl Heim). Haar betekenis rust boven onze individuele betekenissen en leven uit. Want dit is het eeuwige leven, dat zij Hem kennen, den eenigen waarachtigen God en Jezus Christus, dien Hij gezonden heeft.

Hierna breedvoerige bespreking.

Tegenover verslagen staan we altijd wat voorzicht.

Ze zijn in menig geval min correct.

Maar totnogtoe hebben we van bovenstaand verslag geen rektificatie gelezen.

Mocht het in hoofdzaken juist zijn, dan heeft prof. van der Leeuw de Gereformeerden allerminst ontzien.

Hij redeneerde dan over ons beginsel als het oude openbaringsstandpunt, dat als onbruikbaar werd veroordeeld.

Indien het Gereformeerde element er niet onthak, hopen we, dat het prof. v. d. Leeuw evenmin zal hebben ontzien, dat het zijn standpunt als hoogst onvoldoende zal hebben bestreden, dat het voor dit Schleiermacherianisme en bovenal Ritschlianisme ten krachtigste zal hebben gewaarschuwd.

Het is zoo: de ervaringsstheologie, welke in haar wezen subjectivistisch is, kan het objectieve in de openbaringsstheologie niet uitstaan.

Het „God zeide het, dus is het zoo“ lijkt hun een verouderd standpunt.

Zij stellen er tegenover: Ritschl, Kaftan, Heim zegt het, dus is het zoo.

Ten laatste: ik zeg het, dus is het zoo.

Zoo iets mag men waarlijk niet laten passeeren.

Daarom bejammeren we het, dat uit de discussie niets werd medegedeeld.

— Een lek.

Prof. Grosheide schrijft in Nd Holl. Kerkblad aangaande den Universiteitsdag onder meer:

Het verloop van die vergadering heeft ook ons zeer verblijd. Er was een broederlijke geest en de algemeene begeerte was — trouwens anders viel niet te verwachten — om te behouden en niet om af te breken. De uitspraak, die ook onze hartelijke instemming heeft, kon, daar slechts één stemming vroeg, bij acclamatie worden aangenomen.

Tot zoover gaat alles goed. Maar achter die vergadering te Utrecht staat hetgeen in den Universiteitsdag is geschied. En daar is niet alles in orde. Niet ieder der colleges heeft in het oog gehouden, wat zijn taak was. Een der broeders op de vergadering te Utrecht heeft daarop gewezen, doch zijn woord heeft niet die aandacht getrokken, waarop het recht had. O.a. valt te betreuren, dat van de zijde van Curatoren is meegewerkt aan twee verschillende moties. Dat moet zich wreken. Onze rechtsgeleerden zeggen terecht: ne bis in idem, d.w.z. niemand zal over dezelfde zaak tweemaal oordeelen. Daarom zien we bezwaren komen, als straks aan den wensch te Utrecht uitgesproken, wordt volslaan. En dan staat te vreezen, dat — gelijk al meer in deze zaak geschied is — de dingen op de buitenstaanders een anderen indruk maken, dan was bedoeld.

God make deze vrees beschaamd!

De eerste publikatie hiervan neemt natuurlijk prof. Grosheide gaarne voor zijn rekening. Ook al zouden wij er ons van onthouden hebben, zoo dient toch toegestemd, dat wat hier door de pers openbaar wordt, reeds voor een ruim publiek openbaar was.

Prof. Grosheide drukt zich uiteraard zeer omzichtig uit. Misschien ware het nog omzichtiger geweest voor „van de zijde van Curatoren“ een anderen term te vinden.

Zoo licht zou men eruit opmaken, alsof hiermee het gehele Curatorium gemeend is. Of: het Curatorium als zodanig. Dat is werkelijk niet het geval.

Maar hierin heeft hij volkomen gelijk: er is een lek.

En als het schip straks in het droogdok gaat, dan zal dat lek wel moeten worden gerepareerd.

Doch met broederlijken zin kan dat wel.

Wij hebben ook in deze goeden moed.

HEPP.

De eerste publikatie hiervan neemt natuurlijk prof. Grosheide gaarne voor zijn rekening. Ook al zouden wij er ons van onthouden hebben, zoo dient toch toegestemd, dat wat hier door de pers openbaar wordt, reeds voor een ruim publiek openbaar was.

Prof. Grosheide drukt zich uiteraard zeer omzichtig uit. Misschien ware het nog omzichtiger geweest voor „van de zijde van Curatoren“ een anderen term te vinden.

Zoo licht zou men eruit opmaken, alsof hiermee het gehele Curatorium gemeend is. Of: het Curatorium als zodanig. Dat is werkelijk niet het geval.